

REPORTÁŽ celé znenie (analýza obdobia 2016 – 2020)	STANOVISKO
<p>V roku 2020 slovenská vláda poskytla na humanitárne a rozvojové projekty a na vysielanie dobrovoľníkov viac ako 4,5 milióna eur</p>	<p>SAMRS v roku 2020 podporila 76 mikrograntov, vyhlásila 15 výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie a celkovo podporila 55 projektov. Bolo vyplatených 26 finančných príspevkov, podporené vyslanie 18 dobrovoľníkov do partnerských krajín a zorganizované viaceré aktivity v rámci programu technickej pomoci s názvom Sharing Slovak Expertise. Čerpaná pomoc tak dosiahla objem viac ako 5,2 milióna eur.</p>
<p>Objavili sme: niekoľko minimálne rozporuplných rozhodnutí o pridelení dotácie, nedôslednú kontrolu využitia poskytnutých peňazí, chaotický systém, v ktorom niekedy niečo platí a inokedy zasa nie.</p>	
<p>O rozdeľovaní peňazí na humanitárnu pomoc a rozvojovú spoluprácu sa stará organizácia SlovakAid, ktorá patrí pod Ministerstvo zahraničných vecí.</p>	<p>Organizáciou, na ktorú autor poukazuje je Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu – SAMRS, SlovakAid je značka pod ktorou SR realizuje rozvojovú spoluprácu a humanitárnu pomoc.</p>
<p>Zistili sme, že niektoré slovenské organizácie v skutočnosti humanitárnu a rozvojovú pomoc neposkytujú a peniaze z grantov zo slovenského štátneho rozpočtu len prepošlú partnerským organizáciám v zahraničí a časť si nechajú.</p>	<p>Ide o pochopenie princípu partnerstva pri poskytovaní rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci.</p> <p>Tieto informácie nie sú pravdivé a poškodzujú mimovládne organizácie, s ktorými spolupracujeme.</p> <p>V každej výzve SAMRS sú definované aj podmienky poskytnutia dotácie. Jednou takouto podmienkou je aj existencia partnerstva v krajine realizácie projektu (medzinárodný štandard). Je žiadúce, ak „časť“ projektu realizuje partner prijímateľa, napríklad ak prijímateľom je ADRA Slovensko a ich partnerom je ADRA Libanon a/alebo miesta mimovládna organizácia či podnikateľský subjekt. Hlavným dôvodom je budovanie kapacít a zabezpečenie vlastníctva a udržateľnosti výsledkov projektu miestnou komunitou.</p> <p>Všetky použité finančné prostriedky sú poskytované a čerpané prijímateľmi v súlade s pravidlami vo Finančnej príručke. Dôležité je, že projekty, aj napriek mnohokrát veľmi náročným podmienkam (napr. v konfliktných zónach) sa úspešne dokončia a výsledky dokážu zvýšiť kvalitu života ľudí v krajinách realizácie projektu.</p> <p>Žiadnu „časť“ si mimovládne organizácie nenechávajú.</p>

<p>Je taktiež zaujímavou zhodou okolností, že koncom mája, teda približne tri mesiace po tom, ako sme sa o humanitárnu a rozvojovú pomoc začali zaujímať, zverejnil SlovakAid na svojej webovej stránke Akčný plán boja proti korupcii.</p>	<p>Akčný plán boja proti korupcii SAMRS zverejňuje od roku 2013 a pravidelne ho na ročnej/pol ročnej báze aktualizuje. Na webe bol 26. mája 2021 zverejnený aktualizovaný plán na rok 2021, rovnako zostáva zverejnený – a to od 18. marca 2021. Pôvodný plán na rok 2021. Pre porovnanie je od 17. februára 2021 zverejnený aj plán na rok 2020. V prípade záujmu o akčné plány z predchádzajúcich rokov SAMRS obratom poskytnete.</p>
<p>Zmysluplné využitie peňazí pre ľudí v núdzi, v krajinách po prírodnej katastrofe, alebo ktoré postihla vojna, či utečenecká kríza, by v prvom rade mala zabezpečiť hodnotiacu komisia. Komisia sa skladá zo zástupcov SlovakAid-u, zástupcu veľvyslanectva v krajine, do ktorej má pomoc smerovať a z externých hodnotiteľov. Práve externí hodnotitelia, čiže odborníci, ktorí nie sú pevnou súčasťou SlovakAid-u, a mali by byť expertmi na riešenie problematiky, boli slabým miestom v rozdeľovaní pomoci. V roku 2017 mal SlovakAid jedinou externú odborníčku, ktorá hodnotila všetky výzvy, smerujúce do rôznych krajín na viacerých kontinentoch a s rozdielnymi cieľmi. Postupne začal počet expertov zvonka rásť. V roku 2020 projekty hodnotilo 8 rôznych ľudí mimo organizácie a v roku 2021 mal SlovakAid 14 nezávislých externých odborných hodnotiteľov.</p>	<p>Zdokladovaná história vzrastajúceho počtu externých odborných hodnotiteľov z 1 v roku 2017 na 14 v roku 2021 potvrdzuje trend zvyšovania kvality procesu hodnotenia žiadostí o poskytnutie dotácie zo strany SAMRS.</p>
<p>Nie je výnimkou, že projekt ministerská komisia schváli napriek tomu, že externý odborník má k nemu výhrady. Peniaze dokonca išli aj na projekt vodnej nádrže v Libanone, ktorú spochybnili aj zamestnanci SlovakAid-u: „žiadateľ tvrdí, že nádrž bude získavať vodu z miestnej vodovodnej siete, naskytá sa tu teda otázka, či je vodná nádrž potrebná, nakoľko v oblasti už vodovodný systém existuje.“ Počas realizácie projektu sa navyše objavili aj problémy s financovaním, a bez dodatočných zdrojov by nádrž nebolo možné sprevádzkovať. Podľa riaditeľa organizácie ADRA, ktorá za projektom stála, bol na vine výbuch v Bejrúte a následný krach hospodárstva v Libanone, kvôli ktorému miestna vodárenská spoločnosť nedokázala splniť svoj záväzok.</p>	<p>Ide o princíp posudzovania a hodnotenia žiadostí o poskytnutie dotácie. Dotácie prideľuje MZVEZ SR na základe Štatútu, ktorý sa v posledných rokoch menil a upravoval tak, aby zvyšoval kvalitu hodnotiaceho procesu. Zaviedli sa napríklad bodové hodnotiace kritériá podľa OECD/DAC, ktoré sú zverejnené ako súčasť výziev. Vedúci zastupiteľského úradu v daných krajinách sú členmi hodnotiacej Komisie MZVEZ SR iba od roku 2019 (predtým nemali hlasovacie právo a na ich stanovisko mohla Komisia MZVEZ SR iba prihladať). Tak isto to bolo aj so zavedením externých odborných hodnotiteľov; ich stanoviská slúžia ako podklad pre hodnotenie členov Komisie MZVEZ SR. Opis celého procesu sme vysvetlili a zverejnili tu.</p>

<p>Vodnú nádrž nedávno s veľkou slávou otvorila štátna tajomníčka Ministerstva zahraničných vecí, a to napriek tomu, že v hodnotení sa hovorilo o nadhodnotených a duplicitných personálnych nákladoch. Ani túto skutočnosť si hodnotiaca komisia pri schválení projektu v roku 2019 neobjasnila.</p> <p>Stanislav Bielik, riaditeľ slovenskej pobočky ADRA: „Od komisie sme nedostali žiadne pripomienky, na základe ktorých by sme mali projekt alebo rozpočet meniť, či prepracovať jeho časti. Rozpočet bol schválený rozhodnutím ministra na základe odporúčania komisie a v projekte sme ho dodržali.“</p> <p>Problém by sa mohol dať nájsť v samotnom nastavení výziev. Napríklad v roku 2021 boli medzi humanitárne projekty zahrnuté plány na výstavbu vodnej infraštruktúry, poskytovanie zdravotnej starostlivosti, zmiernenie ekologických a ekonomických škôd, ale aj na lepší prístup k vzdelávaniu. Všetky projekty hodnotili tí istí externí odborníci a preto je otázne, do akej miery môžu byť špecialistami na všetky spomenuté oblasti.</p>	<p>V roku 2021 Komisia MZVEZ SR odporučila na schválenie ministrovi ZVEZ SR 27 veľkých projektov a všetky mali podporu ZÚ. Údaje za posledné tri roky sme v tabuľke poslali pánovi Kapitánovi a sú dostupné tu.</p>
<p>O rozhovor k téme sme žiadali aj riaditeľku organizácie, Luciu Kiššovou. Tá ho ale opakovane odmietla s tým, že je pracovne zaneprázdnená. Preto sme poslali do organizácie písomné otázky, na ktoré sme dostali odpovede vo videopodobe. Nemohli sme preto klásť doplňujúce otázky.</p>	<p>System prideloovania dotácií sme autorovi reportáže vysvetľovali vo viacerých písomných odpovediach na jeho podrobné otázky. Osobné stretnutie bez kamery odmietol. V teréne na reálne výsledky projektov SlovakAid sa nikdy nebol pozrieť. Vo svojom príspevku spája informácie a tvrdenia, ktoré spolu nesúvisia.</p>
<p>Video: Lucia Kišš (popíska v obraze: „riaditeľka Slovak Aid, do 1.6.2021“) „Od roku 2018 sa agentúra snaží skvalitňovať hodnotiaci proces a vyhlásila výzvu na externých odborných hodnotiteľov. Je to štandardom aj v iných európskych krajinách a zvyšuje to odbornosť hodnotiaceho procesu. Predložené žiadosti o dotáciu hodnotia dvaja externí odborní hodnotitelia nezávisle od seba. Na zabezpečenie jednotného postupu, hodnotia všetky predložené žiadosti v rámci jednej danej výzvy vždy dvaja hodnotitelia. Ak by sme mali v rámci jednej výzvy viacero hodnotiteľov, môže sa stať, že niekto bude hodnotiť prísnejšie a niekto menej prísne, čím sa obmedzí porovnateľnosť hodnotení.“</p>	<p>Správne má byť „riaditeľka SAMRS“. Video nebolo zverejnené celé, odpoveď pokračovala nasledovne: „Stanoviská EOH ako aj SAMRS majú podporný charakter a členovia hodnotiacej Komisie MZVEZ SR na ne môžu prihladať. Ide hlavne o zvýšenie odbornosti pri hodnotení. Stanoviská a bodové hodnotenie EOH však nie sú započítané do celkového hodnotenia, keďže nie sú členmi Komisie MZVEZ SR.“</p>

Problém však v skutočnosti spočíva v zjavných rozporoch v hodnotení a nie v rôznom nastavení hodnotiteľov. Ako nešťastné sa javí aj spájanie viacerých, rôzne zameraných projektov, do jednej výzvy, čo vytvára aj na odborníkov tlak, aby boli expertmi v oblastiach školstva, vodohospodárstva, medicíny, či boja proti extrémizmu. Problém by mohol odstrániť ešte väčší počet expertov. V porovnaní s Českou republikou ich na Slovensku využívajú pri hodnotení málo. **Petra Mojžíšová, regionálna riaditeľka Czech Aid v Gruzínsku:** „Co se týče těch dotací, těch dotačního programu, ať jsou to ty horizontální, nebo ty vertikální, kerými je myšlena ta bilaterálka, třeba máme 20, 30 lidí. Nad rámec agentúry. Teď se je snažíme rozšířit. Mněli sme třeba 20 a teď jsme na ceste ke 30, protože z našeho pohledu ta přidaná hodnota pohledu zvenčí je určite přínosem.“

V **Akčnom pláne boja proti korupcii SAMRS pre rok 2021** si SAMRS, ako jednu z úloh v rámci cieľa Eliminácia korupcie pri riadení projektového cyklu, stanovila úlohu **zverejniť zoznam** externých odborných hodnotiteľov.

Externí odborní hodnotitelia (EOH) predstavujú jeden z externých subjektov, zúčastňujúcich sa projektového riadenia z pohľadu dotácií. Proces hodnotenia žiadostí o dotácie pozostáva z viacerých základných fáz. Po vykonaní kontroly formálnej správnosti žiadosti o dotácie a internom odbornom kvalitatívnom hodnotení žiadostí o poskytnutie dotácie v rámci SAMRS, nasleduje **externé odborné kvalitatívne hodnotenie žiadostí o dotácie**, ako ďalšia z fáz.

Databáza EOH je spracovávaná na základe zverejnenej výzvy na EOH. Vlastníkom tejto databázy je SAMRS, ktorá zároveň zodpovedá aj za výber EOH na hodnotenie predložených žiadostí. EOH sú vyberaní výhradne na základe **zverejnenej výzvy na webstránke SAMRS**, nie sú oslovení priamo. SAMRS eviduje EOH v ISO internej databáze podľa sektorovej expertízy, ku ktorej sa v rámci výzvy prihlásia; je overovaná podľa predloženého životopisu.

Pred začiatkom hodnotenia žiadostí o poskytnutie dotácie sú EOH povinní podpísať **Čestné vyhlásenie**, že nie sú zainteresovanou osobou na strane žiadateľov o poskytnutie dotácie a nie sú v pracovnoprávnom vzťahu alebo inom vzťahu so žiadateľmi.

Zaškolenie EOH

Pre nových EOH je podmienkou hodnotenia ich **povinná účasť na školení**, ktoré sa musí konať najneskôr v deň začatia hodnotenia žiadostí o dotáciu.

V kontexte prípadov vyššej moci SAMRS je oprávnená realizovať **školenie online formou**. Predmetom školenia sú najmä postupy prevzatia a odovzdania podkladov a spôsob vyplňania hodnotiacich hárkov. EOH pri hodnotení kvality žiadosti o dotácie postupujú v zmysle §7, odsek 5, zákona č. 392/2015 Z. z. o rozvojovej spolupráci a o zmene doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 281/2019 Z. z..

Cieľom odborného školenia je oboznámenie EOH s výzvou na predkladanie žiadostí o dotácie na projekty rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci.

	<p><u>EOH v procese hodnotenia žiadosti o poskytnutie dotácie</u></p> <p>Každú predloženú žiadosť hodnotia dvaja EOH nezávisle od seba a nezávisle od projektového finančného manažéra SAMRS. EOH v čase svojho hodnotenia stanovisko SAMRS nepoznajú. Na zabezpečenie jednotného postupu, sú dvaja EOH priradení k jednej výzve a v rámci nej hodnotia všetky predložené žiadosti.</p> <p>Počas procesu hodnotenia sú EOH k dispozícii pre prípadné doplňujúce otázky spolu s vedením projektového oddelenia aj projektoví a finanční manažéri SAMRS. Každý EOH posudzuje každé kritérium na základe predmetu hodnotenia, pričom dané kritérium môže získať maximálny počet bodov, iba v prípade, ak splní podmienky uvedené v spôsobe hodnotenia. V opačnom prípade musí EOH zvážiť pridelenie bodov.</p> <p>EOH v komentári uvedie konkrétne nejasnosti/nedostatky a v prípade, ak je možná ich náprava, uvedie spôsoby nápravy a tie stanoví ako podmienky prípadného schválenia žiadosti o dotáciu. V prípade ak nie je možná takáto náprava, EOH musí zvážiť, či aj napriek tomu je možné zabezpečiť riadnu realizáciu projektu.</p> <p><u>Pokračovanie hodnotiaceho procesu po posúdení žiadosti o poskytnutie dotácie EOH</u></p> <p>Členovia Komisie, rovnako ako projektoví a finanční manažéri SAMRS a EOH, hodnotia žiadosti podľa rovnakých bodových kritérií OECD/DAC, zverejnených a opísaných v príslušnej výzve (relevantnosť, efektívnosť, účinnosť, udržateľnosť, kapacita žiadateľa). Iba oprávnené žiadosti o dotáciu, ktoré získajú minimálne 75 bodov zo 100 bodov môžu byť členmi Komisie odporúčané na schválenie ministrovi ZVEZ SR.</p> <p>V súlade s prijatými záväzkami a nad ich rámec, SAMRS zverejnila zoznam EOH pre žiadosti o poskytnutie dotácie z výziev roku 2021.</p>
<p>Možno aj kvôli úzkemu okruhu externých odborných hodnotiteľov sa pri niektorých projektoch nachádzajú dve celkom protichodné vyjadrenia odborníkov, ako napríklad pri projekte pestovania makadamií v Kenii. „Navrhované položky sú oprávnené, nepovažujem ich za neprimerané, resp. vyžadujúce značné úpravy.“ „Náklady na</p>	<p>Ide o princíp posudzovania a hodnotenia žiadostí o poskytnutie dotácie – rôzne stanoviská externých odborných hodnotiteľov sú dôkazom transparentného procesu, pričom názor každého hodnotiteľa má rovnakú váhu a žiadny nemá právo veta, o schválení žiadosti rozhoduje celkový počet bodov.</p>

<p>školenie, výmenu skúseností sú adekvátne. Napriek tomu je otázka, či je pre projekt nutné nakupovať auto a či by nebolo vhodnejšie prenajať vozidlo na prevoz sadeníc niekoľko krát do roka. Ale pohyb na motorke by bol celkom dostačujúci. Nie je taktiež jasné, kto bude užívať automobil, a kto ďalšie dve motorky. Možno by bolo vhodné dovysvetliť.“ Kým odborný hodnotiteľ 2 odporúča projekt na schválenie, odborný hodnotiteľ 1 má k nemu vážne výhrady a v danej podobe ho schváliť neodporúča. Napriek tomu, SlovakAid poskytol 200 tisícovú injekciu na podporu pestovania makadamí v Etiópii.</p>	<p>Navyše – v jednej vete autor hovorí, že projekt sa realizuje v Keni, v ďalšej však hovorí o rovnakom projekte, ale v Etiópii.</p>
<p>Na rozpory v hodnoteniach externých odborných hodnotiteľov sme sa opýtali v organizácii Ambrela, ktorá spája väčšinu neziskoviek, pôsobiacich v oblasti humanitárnej pomoci a rozvojovej spolupráce a zabezpečuje taktiež ich komunikáciu so SlovakAid-om.</p> <p>Daniel Kaba, výkonný tajomník organizácie Ambrela: „Rozvojová spolupráca, či sa vám to páči alebo nie, je nástroj zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Takže nie je to len medzinárodná solidarita, alebo solidarita občianskej spoločnosti a občanov a ľudí ako takých, ale je to nástroj zahraničnej politiky vlády Slovenskej republiky. To znamená, rozmenené na drobné, že do toho vstupujú aj ďalšie faktory, ktoré, samozrejme, sú aj uvedené v strategických dokumentoch. To znamená politické, bezpečnostné, susedské vzťahy..“</p> <p>Inými slovami, zmysluplnosť rozvojového projektu musí podľa organizácie, združujúcej neziskovky, niekedy ustúpiť zahraničnopolitickým záujmom SR.</p>	<p>Dotácie prideluje MZVEZ SR na základe Štatútu, ktorý je apolitický.</p> <p>Dotácie prideluje zo žiadostí v rámci vyhlásených výziev o poskytnutie dotácie.</p> <p>Výzvy sú každoročne pripravované podľa teritoriálnych priorít, ktoré sú začiatkom každého roka definované vo vládou schválenom Zameraní dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na daný rok.</p> <p>V Strednodobej stratégii rozvojovej spolupráce SR na roky 2019-23 je definovaných šesť sektorových priorít. Keďže objem finančných zdrojov je limitovaný, snažíme sa cielenejšie definovať priority v rámci jednotlivých výziev. Napríklad v Keni sú tento rok zadané iba štyri sektory: (1) kvalitné vzdelávanie, (2) dobré zdravie, (3) potravinová bezpečnosť a poľnohospodárstvo (4) podpory trhového prostredia.</p> <p>SAMRS prípravu výziev každoročne konzultuje s MZVEZ SR: Odbor rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci; príslušný teritoriálny odbor ako aj Zastupiteľský úrad v danej krajine. Konzultácie slúžia na bližšie definovanie obsahovej časti výziev. Všetky výzvy pred vyhlásením schvaľuje štátna tajomníčka MZVEZ SR.</p> <p>Od roku 2019 sú súčasťou výziev oprávnené aktivity a ukazovatele, ktoré majú za cieľ bližšie definovať priority a ciele danej výzvy.</p> <p>Nastavený systém výziev a hodnotenia sa snažíme každý rok zlepšovať a spätnú väzbu pravidelne konzultujeme s Ambrelou – Platformou rozvojových organizácií. Tento rok sme hodnotiaci proces konzultovali aj s Úradom splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti.</p>

Rozpory v hodnoteniach sa nevyskytujú len pri externých odborníkoch. SlovakAid v minulosti vyhovel už aj žiadosti o štvrtmilionovú dotáciu napriek odporu veľvyslanectva v krajine, do ktorej mala pomoc putovať. Slovenská ambasáda v Keni mala výhrady k projektu rybej farmy na Viktóriinom jazere. **Odborné stanovisko slovenského veľvyslanectva v Keni:** „Najväčším nedostatkom tejto intervencie je, že nadväzuje na finančnú neudržateľnosť svojich projektových predchodcov. Napriek zámeru zabezpečiť si príjmy z chovu a predaja rýb prevádzka centra do značnej miery je naďalej závislá od prostriedkov z tzv. adopcie na diaľku a iných zdrojov, napr. zo SlovakAid či USAID.“ ... „Na základe uvedených skutočností zastupiteľský úrad odporúča nepodporiť ďalšie žiadosti o dotáciu na rozvoj predmetného komunitného centra vrátane ďalších aktivít, spojených s chodom tohto zariadenia.“
Od roku 2017 bolo schválených 120 projektov, takmer šestinu teda lokálne zastupiteľské úrady neodobrili.

V roku **2021** Komisia MZVEZ SR odporučila na schválenie ministrovi ZVEZ SR **27 veľkých projektov a všetky mali podporu ZÚ**. Údaje za posledné tri roky sme v tabuľke poslali p. Kapitánovi a sú dostupné [tu](#).

Od roku 2019 je vedúci príslušného **zastupiteľského úradu SR** jedným z členov Komisie MZVEZ SR. Na zasadnutí Komisie MZVEZ SR sa hlasuje o konečnom poradí žiadostí a o tom, ktoré žiadosti odporúča Komisia MZVEZ SR na schválenie, a ktoré žiadosti neodporúča. Výsledok hlasovania má formu uznesenia. Na platnosť uznesenia je potrebné schválenie **nadpolovičnou väčšinou hlasov prítomných členov zvolanej komisie**. Pri rovnosti hlasov je rozhodujúci hlas predsedu komisie alebo ním povereného člena komisie.

Je skôr výnimkou, že Komisia odporučí na schválenie žiadosť, ktorá nemá podporu príslušného zastupiteľského úradu. Zároveň platí, že súhlas zastupiteľského úradu s realizáciou projektu **nie je podmienkou na to**, aby mohol byť odporučený členmi Komisie MZVEZ SR na schválenie ministrovi.

Zastupiteľský úrad nemá právo veta, jeho bodovanie je zohľadnené v hodnotení Komisie MZVEZ SR rovnako ako body od iných zastúpených členov.

Podľa Štatútu nie je povinnosť členov zdôvodňovať svoje bodové hodnotenie. Zastupiteľské úrady to však napriek tomu zvyknú robiť, čo vnímame pozitívne. V minulosti chýbalo plnohodnotné zdôvodnenie hodnotenia zastupiteľských úradov iba v ojedinelých prípadoch.

Členovia Komisie MZVEZ SR majú na účely hodnotenia k **dispozícii výzvu**, v ktorej sú uvedené bodové hodnotiace kritériá podľa OECD/DAC, zároveň je im zaslaná podrobná tabuľka s vysvetlením bodového procesu.

Od roku 2018 SAMRS zaviedlo **objektívne bodové hodnotiace kritériá** podľa OECD/DAC. Kritériá spolu s popisom a bodovým rozsahom sú zverejnené ako súčasť textu výziev. Pri rozvojových projektoch sa hodnotí: (1) Relevantnosť (30 bodov), (2) Efektívnosť (25 bodov), (3) Účinnosť (20 bodov), (4) Udržateľnosť (15 bodov), (5) Kapacita žiadateľa (10 bodov).

Z pohľadu kvality a transparentnosti ako prioritu aktuálne na SAMRS vnímame **elektronizáciu** hodnotiaceho a projektového cyklu.

<p>Lucia Kišš, riaditeľka SAMRS - video odpoveď: „Je skôr výnimkou, že hodnotiacia komisia ministerstva odporučí na schválenie žiadosť, ktorá nemá podporu príslušného zastupiteľského úradu. Vedúci zastupiteľského úradu je členom hodnotiacej komisie od roku 2019. Zastupiteľský úrad nemá právo veta. Jeho bodovanie je zohľadnené v hodnotení Komisie rovnako ako body od iných zastúpených členov Komisie. Súhlas zastupiteľského úradu s realizáciou projektu nie je podmienkou na to, aby mohol byť odporučený členmi Komisie MZVEZ SR na schválenie pánovi ministromi.“</p>	
<p>Tu narážame na ďalšie slabé miesto slovenskej rozvojovej pomoci. Jej chaotické rozdeľovanie.</p> <p>Organizácia Na rovínu sa o ďalšie peniaze na rybiu farmu na Viktóriinom jazere uchádzala aj v roku 2019, no tentoraz už peniaze na pokračovanie projektu nedostala. Ak by existoval jasný plán, peniaze by sa mohli míňať efektívnejšie. Daniel Kaba, výkonný tajomník organizácie Ambrela: „Nebudem sa vyjadrovať ku konkrétnemu projektu, ale ani nechcem hovoriť úplne všeobecne, áno, presne tak, tu sa teda opäť rozprávame to, čo som v úvode začal, a to je fokusovanie sa, čiže koncentrovanie sa na istý počet krajín. Nemôžeme mať taký vysoký počet krajín, napríklad a podobne, ale sektorové zameranie a koniec koncov aj hľadanie, nachádzanie alebo vytvorenie nejakej komparatívnej výhody Slovenskej republiky, ako donora, aké máme ambície, v čom chceme byť dobrí, a postupne v tom rásť, napokon teraz nehovorím nič nové, toto nám takisto odporúča DAC OECD, čiže organizácia, ktorá zvykne hodnotiť aj systémy rozvojovej spolupráce iných krajín.</p>	<p>Teritoriálne a sektorové priority sú definované vo vládou schválenej Strednodobej stratégii rozvojovej spolupráce SR na roky 2019-23 a sú bližšie špecifikované v Zameraní dvojstrannej rozvojovej spolupráce SR na daný rok.</p> <p>MZVEZ SR tento rok pripravuje externú evaluáciu Stratégie, ktorá sa bude zameriavať aj na zhodnotenie teritoriálneho a sektorového rozsahu s ohľadom na disponibilné zdroje. Snažíme sa cielenejšie definovať priority v jednotlivých výzvach.</p> <p>SR sa vstupom do Výboru OECD pre rozvojovú pomoc (OECD/DAC) v roku 2013 zaviazala k dodržiavaniu Parížskej deklarácie o efektívnosti rozvojovej pomoci. Definuje jasné a prísne kritériá, čo sa považuje za dobrú, efektívnu a udržateľnú rozvojovú spoluprácu prispievajúcu k udržateľnému rozvoju partnerských krajín. Zároveň z členstva v OECD/DAC vyplýva pre SR povinnosť pravidelného hodnotenia systému rozvojovej spolupráce, tzv. Peer Review.</p> <p>SR bola predmetom hodnotenia po prvýkrát v roku 2018 a výbor OECD/DAC konštatoval, že značka SlovakAid má napriek obmedzeným administratívnym a rozpočtovým možnostiam potrebnú vizibilitu, dobrú reputáciu a vysoký stupeň profesionality.</p> <p>Odporúčania OECD/DAC predstavujú dôležitý rámec pre ďalšie zlepšovanie systému rozvojovej spolupráce.</p>
<p>Dana Feminová, riaditeľka organizácie Na rovínu: „SlovakAid prispel na to, aby sa postavila stredná škola. Vďaka tej strednej škole, ktorá dnes stále funguje, aj keď tam žiaden príspevok neprešiel, my to</p>	<p>Ide o projekt č. SAMRS/2017/KE/1/1 „Farma na chov rýb na Viktóriinom jazere“, doba realizácie 07.09.2017 - 30.09.2019 a rozpočet 250 tisíc EUR (oprávnené náklady predstavovali sumu 245 348,21 EUR).</p>

zvládame držať vďaka donorom a týmto nadväzujúcim projektom, ktoré čiastočne riešia tú sebestačnosť. Napriek tomu to bol dôvod, aby sme nedostali tie peniaze, aby sme v tom pokračovali. Tá stredná škola je dnes najlepšia stredná škola v celom kraji. Ale to už SlovakAid nezaujíma. Tie projekty sa robia na fotku, skončili dva roky, urobíme fotografiu, odškrtneme si projekt, ale procesy v rozvojových krajinách sú komplexnejšie a trvajú dlhší čas.“

Projekt sa zameriaval na podporu rozvoja chovu rýb na ostrove Rusinga na Viktóriinom jazere s celkovým počtom obyvateľov okolo 30 000. Cieľom bolo udržanie existujúceho komunitného centra Island of Hope prostredníctvom založenia farmy na chov rýb. Na tento účel sa osadili plávajúce kletky pre ryby tilapia a zisk z produkcie sa využil na finančnú prevádzku komunitného centra, vrátane kliniky s 24-hodinovou prevádzkou. Časť produkcie sa takisto použila na zabezpečenie potravinovej bezpečnosti centra s materskou, základnou, internátnou strednou školou a sirotincom pre 400 detí. Vybudovať sa podarilo i funkčnú vodnú vežu s celkovou kapacitou 20 000 litrov.

Druhou časťou projektu bola realizácia jednoročného seminára pre celkovo 200 študentov v rámci predmetu LifeSkills so zameraním na sexuálnu výchovu a plánované rodičovstvo pre študentov strednej školy v komunitnom centre. Zakúpiť sa podarilo aj takmer 1250 ks učebníc odbornej literatúry, ktorých časť bola zameraná práve na danú problematiku. Na strednej škole bol taktiež otvorený voliteľný predmet Fish Farming.

Uvedený projekt bol schválený Komisiou MZVEZ SR v roku 2017. Žiadosť o poskytnutie dotácie získala tretí najvyšší počet bodov od Komisie MZVEZ SR, a preto bola ministrom odporučená na schválenie.

V tomto prípade napríklad Zastupiteľský úrad neodporúčal žiadosť schváliť, SAMRS a externý odborný hodnotiteľ žiadosť odporúčal schváliť.

Poznámka: v roku 2017 zastupiteľský úrad odporúčal schváliť **iba jednu** žiadosť z celkovo ôsmich predložených v rámci výzvy na Keňu. Minister schválil **päť z ôsmich** predložených žiadostí.

V roku 2019 si žiadali o dotáciu znova, toto bol cieľ projektu: „Cieľom projektu je podporenie sebestačnosti existujúceho komunitného centra. Farma na chov rýb, ktorá bola podporená SlovakAid v roku 2017 by sa mala touto intervenciou rozšíriť o liaheň rýb, ktorá by pozostávala z 10 novovybudovaných nádrží. Súčasťou komunitného centra je aj materská, základná a stredná škola, sirotinec a klinika s 24 hodinovou prevádzkou.

Dôležitou súčasťou predkladaného návrhu je pokračovanie v realizácii seminára zameraného na sexuálnu výchovu a plánovanie rodičovstva, keďže spádová

	<p>oblasť Homa Bay je regiónom s najvyššou mierou HIV/AIDS v Keni. V rámci projektu sú plánované aj terénne práce zdravotníckeho personálu za účelom osvedy prevencie voči parazitom ktoré sa šíria vodou z Viktóriiho jazera.“</p> <p>DÔVODY NESCHVÁLENIA PROJEKTU AJ V ROKU 2019</p> <p>Stanovisko PFM (interné hodnotenie): „Efektívnosť vynaložených prostriedkov by sa však dala spochybníť.</p> <p>Opakovane žiadajú o financovanie platov učiteľov a ďalšie financovanie farmy ktorá by už mala generovať príjmy a zabezpečovať sebestačnosť komunitného centra, čo bolo cieľom predchádzajúceho projektu.</p> <p>Celá aktivita 3.1.1. Zamestnanie učiteľov na SŠ na obdobie 2 rokov je nasilu vymyslená a pre projekt úplne nepodstatná. Sú to bežné platy učiteľov ktoré nijako nenadväzujú na aktivity v tejto intervencii.</p> <p>Rozpočet je celkovo nehospodárny a personálne nadhodnotený.</p> <p>Projekt je finančne nákladný na prevádzku a dlhodobo financovaný z rôznych zdrojov. Finančná samostatnosť ktorú mala priniesť už farma na chov rýb nie je viditeľná. Dobudovanie liahne preto tiež nemusí zaručiť udržateľnosť projektu. Žiadateľ aj naďalej potrebuje pomoc donorov aj na najbežnejšiu prevádzku centra.“</p>
<p>V Českej republike Keňa nepatrí medzi krajiny, do ktorých by peniaze na rozvojovú spoluprácu prúdili. No s najväčšou pravdepodobnosťou by tam takáto situácia aj tak nemohla nastať. Petra Mojžíšová, regionálna riaditeľka Czech Aid v Gruzínsku: „Zastupiteľský úrad má prehľad o tom, jaké projekty - k nám oni pustí už jen ty, co jsou relevantní. Ty, co už nejakým způsobem nejsou zcela nesmyslné. V té fáze těch námětů, kdy to sem posílají, jako balík, a to se ešte neví, jestli to bude dotace, nebo zakázka, tak v tomto okamžiku už sem posílají věci, které jsou přsvědčení, že jsou realistické.“</p> <p>Neznamená to, že by rybna farma pri Viktóriinom jazere za žiadnych okolností peniaze nemohla dostať. No len s ťažkosťami by pri takomto nastavení najskôr projekt kritériám SlovakAid-u vyhovoval, a o dva roky neskôr už by podľa organizácie zmysel nemal.</p>	<p>V ČR majú inú legislatívu a za hodnotiaci proces zodpovedá ich agentúra. V SR za hodnotiaci proces zodpovedá MZVEZ SR, nie SAMRS.</p> <p>V Českej republike napríklad dotácie schvaľuje riaditeľ Českej rozvojovej agentúry.</p> <p>Na Slovensku dotácie schvaľuje minister ZVEZ SR. Hodnotiaci proces sa riadi Štatútom Komisie MZVEZ SR pre vyhodnocovanie žiadostí o poskytnutie dotácií na rozvojovú spoluprácu.</p> <p>Hodnotiaci proces na Slovensku nie je rozdelený na prvé a druhé kolo. Predložené žiadosti spĺňajúce podmienky formálnej kontroly, sú postúpené na odborné hodnotenie.</p>

	<p>Odborné hodnotenie vykonávajú externí odborní hodnotitelia ako aj zamestnanci SAMRS. Tieto hodnotenia sú následne zaslané členom Komisie MZVEZ SR a slúžia ako podklad, na ktorý môžu členovia v rámci svojho hodnotení prihladať.</p> <p>Podľa aktuálne platného Štatútu z roku 2019 je vedúci príslušného zastupiteľského úradu SR členom Komisie MZVEZ SR. Stanoviská zastupiteľských úradov sa posielajú ostatným členom Komisie pred samotným zasadnutím Komisie. V tomto zmysle je uvedený postup možné považovať za podobný s českým modelom.</p>
<p>Humanitárna, či rozvojová pomoc nie je v slovenských podmienkach len o priamom pomáhaní na mieste. Ale v mnohých prípadoch funguje aj na princípe konzultácií a poskytovania know-how. Inými slovami, neziskovka na Slovensku vybaví grant, peniaze prepošle do cieľovej krajiny, a časť si nechá.</p>	<p>Ide o princíp partnerstva pri poskytovaní rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci.</p> <p>V každej výzve SAMRS sú definované aj podmienky poskytnutia dotácie. Jednou takouto podmienkou je aj existencia partnerstva.</p> <p>Žiadnu „časť“ si mimovládne organizácie nenechávajú.</p>
<p>Pri analýze tisícok strán dokumentov sme narazili aj na neziskovku, ktorá je v oficiálnych dokumentoch spájaná s trestne stíhanou ex-riaditeľkou Slovenského pozemkového fondu, Adrianou Šklíbovou. Tá sa nedávno ku korupcii aj priznala. Šklíbová bola na čele fondu od roku 2017 do roku 2020. Zo stoličky riaditeľky odišla krátko po voľbách. Ešte v roku 2005 však stála pri zrode neziskovej organizácie Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj, ktoré len od roku 2012 od SlovakAid-u dostalo na rôzne projekty takmer 550 tisíc eur. Najväčší balík peňazí, viac ako 199 tisíc eur, dostala organizácia necelý mesiac po tom, ako Šklíbová na čele Slovenského pozemkového fondu skončila. Zuzana Jezerská, riaditeľka Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, nám však napísala, že so Šklíbovou už dlhší čas nie sú v kontakte a na činnosť jej neziskovky nemá žiaden vplyv.</p>	<p>Výkonnou riaditeľkou Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj („SCKR“) je Mgr. Art. Zuzana Jezerská.</p> <p>SAMRS v rámci formálnej kontroly žiadostí neoveruje mená zakladajúcich členov organizácie.</p> <p>SAMRS poskytuje dotácie v súlade s § 8a Zákona o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok.</p> <p>Vo výzvach rokov 2018 a 2020 bola stanovená podmienka, že každý žiadateľ je oprávnený si podať iba jednu žiadosť na realizáciu projektu v rámci jednej výzvy. V prípade podania viac ako jednej žiadosti v rámci jednej výzvy, všetky žiadosti predložené žiadateľom boli považované za neoprávnené.</p> <p>Adrianu Šklíbovú žiadny zamestnanec SAMRS nepozná ani sa s ňou nestretol pracovne ani súkromne.</p> <p>Vyjadrenie Zuzany Jezerskej: „Pani Šklíbová bola síce jedna z troch spoluzakladateľov SCKR, n.o. v roku 2005, ale už v roku 2006 sa spoločné cesty kvôli rôznym predstavám o rozvojovej činnosti rozišli. Pani Šklíbová sa nikdy nemiešala do činnosti SCKR, ale ani neprejavila žiadny záujem o jeho napredovanie alebo aktivity. Tým došlo k</p>

	<p>úplnému prerušeniu komunikácie a kontaktov. Neexistuje žiadna podlžnosť SCKR, n.o. voči pani Šklíbovej, ale ani naopak, pani Šklíbovej voči SCKR, n.o. Navyše, činnosť Slovenského pozemkového fondu nijako nesúvisí s prácou SCKR, n.o. ani finančne, ani zameraním, ani koncepcne.“</p>
<p>Vďaka zaujímavému menu sme sa pozreli na 200 tisícový projekt agroinkubátora bližšie. Najmä jeho rozpočet vyvoláva otázky. Na inkubátor a jeho vybavenie totiž išla len polovica peňazí. Zvyšok zhltili položky ako propagačné materiály, či expertné služby, týkajúce sa legislatívy Európskej únie.</p>	<p>Cieľom projektu č. SAMRS/2020/MD/1/5 s názvom „Agropotravinársky inkubátor ako katalyzátor podnikateľských inovácií v regiónoch Moldavska (akronym AFB inkubátor)“ je podporiť ekonomický rast Moldavska prostredníctvom zlepšenia podmienok pre rozvoj inovatívnych mikro a malých agropotravinárskych podnikov.</p> <p>Rekonštrukcia budovy bývalej farmy za účelom založenia agropotravinárskeho inkubátora so zriadením certifikovanej zdieľanej kuchyne pre výrobu agropotravinárskych produktov v sume 115 700 eur predstavuje len jednu z aktivít projektu.</p> <p>Vyjadrenie Kláry Tóthovej, projektovej manažérky SCKR: „V rámci projektu sa vytvára aj agro-ekologický demo pozemok ako edukačný prostriedok a zdroj surovín pre potravinové inovácie. Ďalších 10 300 EUR je určených na materiál a práce na demonštračnom pozemku ako súčasť agropotravinárskeho inkubátora.</p> <p>Keďže ide o rozvojový projekt, nie len čisto investičný, sú jeho súčasťou aj „soft“ aktivity, ktoré podporujú využívanie podporenej investície, ako 5 školení na rozvoj podnikania a 6 workshopov na podporu inovácií agropotravinárskych produktov, spolu pre viac ako 200 účastníkov. V rozpočte je určených 6 870 na prácu lokálnych odborných lektorov, ktorí zostanú účastníkom k dispozícii aj na následné odborné konzultácie a 8 800 eur na organizáciu tréningov.“</p> <p>Súčasťou aktivít projektu je rovnako realizácia školení a workshopov za účelom budovania kapacít agropotravinárskych start-upov v oblasti rozvoja podnikania a vo výrobe inovatívnych agropotravinárskych produktov, ako aj podpory ich predaja. V rámci školiaceho komponentu je pre účastníkov mimo iného kľúčové oboznámenie sa s nariadeniami a normami, ktoré je potrebné splniť, aby im bol povolený vývoz a predaj výrobkov na trhoch EÚ, ako aj so súčasnými trendami na trhu s potravinami v EÚ, predovšetkým v oblasti ekológie a trvalo udržateľného</p>

	<p>hospodárenia. Z uvedených informácií vyplýva opodstatnenie potreby expertných služieb v predmetnej oblasti.</p> <p>Percentuálne limity v skupine nákladov za riadenie projektu a v skupine nepriamych nákladov boli dodržané v zmysle Finančnej príručky SAMRS 2020.</p> <p>Propagačné materiály v projekte tvoria spolu sumu len 2200 eur z poskytnutej dotácie v celkovej hodnote 199 107 eur. Prijímateľovi v rámci vizibility projektu vyplýva voči SAMRS povinnosť informovať verejnosť o realizácii projektu za účelom zviditeľňovania Oficiálnej rozvojovej spolupráce SR v mieste projektovej realizácie.</p> <p>Vyjadrenie Kláry Tóthovej, projektovej manažérky SCKR: „Suma 9 980 eur je určená na 2 monitorovacie misie slovenského tímu v Moldavsku, ktoré sú povinnou súčasťou projektu, a na študijnú cestu moldavských agropodnikateľov na Slovensku, v rámci podpory inovácií a budovania kapacít.</p> <p>17 850 eur je určených na vyhodnotenie implementácie podporenej intervencie a vypracovanie prípadovej štúdie pre stanovenie zásad a odporúčaní pre budúce iniciatívy a návrhu modelu replikácie.</p> <p>Náklady na manažment a režijné náklady projektu trvajúceho 24 mesiacov sú rozdelené medzi partnerov, 18 240 eur na manažment projektu slovenského hlavného partnera a 24 480 eur pre moldavských partnerov, 3 414 eur na réžiu slovenského partnera a 12 810 eur na réžiu moldavských partnerov.“</p>
<p>Daniel Kaba, výkonný tajomník organizácie Ambrela: „Väčšinou je ten pomer 80 na 20. V zmysle tom, že 80% musí ísť na priame projektové náklady, na aktivity projektu, s tým, že 20% je možné dať na nepriame náklady, alebo náklady súvisiace s riadením projektu. Čiže, tým sa myslí – projektový manažér, finančný manažér, účtovník, ...“. Pozrime sa na rozpočet projektu bližšie. Osobné náklady na odborný a expertný personál dosahujú výšku 17 670 eur, cestovné náhrady a stravné odborného a expertného personálu sú za viac ako 9 tisíc eur a ostatné služby takmer 44 tisíc eur. Medzi ne patrí napríklad vypracovanie rozvojovej štúdie za 5 tisíc eur a tréning k inováciám agropotravinárskych produktov za 6 tisíc eur. Na fyzickú</p>	<p>Od roku 2018 SAMRS zvýšila rozpočtové zdroje na monitoring projektov a pravidelne absolvuje pracovné cesty aj za politickej či mediálnej účasti.</p> <p>Zároveň od roku 2018 SAMRS zazmluvnila nezávislú audítorskú firmu, ktorá pomáha s kontrolou všetkých účtovných dokladov projektov (zabezpečil sa tým jednotný prístup a kontrola pred zaslaním splátok projektu).</p> <p>Od roku 2018 SAMRS výrazne upravila a štandardizovala Finančnú príručku, ktorá určuje pravidlá a postupy pri použití dotácií, v súlade s medzinárodnými štandardami a „best practices“ zo zahraničia. Finančnú príručku na základe odbornej diskusie a spätnej väzby platformy rozvojových organizácií Ambrela a z terénu, každý rok SAMRS aktualizuje.</p>

<p>časť projektu, teda osivo a sadenice, kuchynské prístroje, rekonštrukciu budovy inkubátora, či konvektomat, išlo spolu 102 300 eur. Osobné náklady na riadenie projektu sú vo výške 42 tisíc eur a režijné náklady sú 16 224 eur. V súhrne bol rozpočet projektu 231 844 eur, z čoho SlovakAid poskytol 199 tisíc eur. Personálne výdavky a výdavky na ostatné podporné činnosti dosiahli takmer 13 tisíc eur, tvorili teda viac ako polovicu rozpočtu na celý projekt. Na Slovensku z toho zostalo viac ako 33 tisíc eur. O vyjadrenie k projektu sme žiadali aj riaditeľku Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj, Zuzanu Jezerskú. Tá poslala len všeobecné stanovisko s tým, že ku projektu v Moldavsku sa vyjadrí ich projektová manažérka, no do uzávierky relácie sme odpoveď nedostali. Zuzana Jezerská, riaditeľka Slovenského centra pre komunikáciu a rozvoj: „Poľnohospodárstvu sme sa venovali intenzívne v minulosti v rámci projektu v strednej Ázii. Projekt mal názov Ryža z Uzgenu a bol zameraný na rozvoj malého a stredného podnikania prostredníctvom podpory tradičného poľnohospodárstva v južnom Kirgizsku. Dovolím si podotknúť, že naša expertíza nie je v poľnohospodárstve ako takom, na to máme vždy externých špecialistov na konkrétnu problematiku. Naša expertíza je v tom, ako identifikovať, riešiť a implementovať in situ rozvojové intervencie.“ Projekt poľnohospodárskeho inkubátora v Moldavsku dnes naďalej prebieha.</p>	<p>Spresenie tvrdenia p. Kabu: podľa FP sú limity na režijné náklady do výšky 7 % rozpočtu, resp. skutočného čerpania, a limity na riadenie projektu 20 % rozpočtu, resp. skutočného čerpania.</p> <p>Vyjadrenie Kláry Tóthovej, projektovej manažérky SCKR: „Posudzovanie rozpočtu podľa kategórie nákladov je veľmi nepresné a zavádzajúce, keďže na jednu aktivitu sú určené náklady z rôznych rozpočtových kategórií.</p> <p>Napr. na agropotravinárskeho inkubátora so zriadením certifikovanej zdieľanej kuchyne pre výrobu agropotravinárskych produktov je určených spolu 115 700 EUR. Z toho 87 800 EUR je určených na samotnú rekonštrukciu budovy v rámci kapitálových nákladov, 13 000 EUR na zariadenie kuchyne v rámci bežných výdavkov, 10 800 EUR na lokálneho koordinátora stavby (v rámci personálnych nákladov) a 4 100 EUR na odborné služby potrebné na realizáciu stavby (napr. stavebný dozor, architektonické, projektantské, právne služby, povolenia, notárske poplatky a konzultačné služby pre kolaudáciu, certifikáciu).</p> <p>Tvrdenie, že „cestovné náhrady a stravné odborného a expertného personálu sú za viac ako 9 tisíc eur“ je zavádzajúce. Rozpočet kategórie „cestovné náhrady a stravné odborného a expertného personálu“ je spolu 9 040 eur, je však potrebné sa pozrieť na ich účel. Na 2 monitorovacie misie slovenského tímu v Moldavsku, ktoré sú povinnou súčasťou projektu, je určených 1 440 eur v kategórii cestovných výdavkov, na cestovné slovenských expertov do Moldavska. V rámci cestovných výdavkov je ďalej určených 2 800 eur na cestovné pre moldavských agropodnikateľov na študijnú cestu na Slovensko a 4 800 eur pre moldavských partnerov na prenájom auta na cesty na predajné akcie ako podpora predaja produktov pre miestnych agropodnikateľov.</p> <p>Tvrdenie, že na Slovensku „zostáva“ nejaká suma z projektu je zavádzajúce a je to nepochopenie princípu partnerstva. Slovenská expertíza je účelovou súčasťou rozvojového projektu a prispieva k budovaniu kapacít v cieľovej krajine.“</p>
<p>Kým v tomto prípade otázky vyvoláva rozpočet, pochybnosti vznikajú aj pri starších, už ukončených projektoch. Stále napríklad existujú podozrenia, že mnohé organizácie v skutočnosti slúžia len ako sprostredkovatelia peňazí. Časť z nich si nechajú na fungovanie na</p>	<p>Ide o princíp partnerstva, medzinárodne uznávaný štandard s presne vymedzenými pravidlami fungovania.</p>

<p>Slovensku a zvyšok posielajú subjektom, ktoré na postihnutých miestach reálne pomáhajú. Allan Bussard, riaditeľ Nadácie Integra: „... naša partnerská organizácia, s ktorou máme zazmluvnený vzťah, ale my pestujeme stále vzťahy, aby sme boli pripravení, keď je kríza, aby sme tam už mali svojich ľudí, mali tam svoju organizáciu, s ktorou môžeme spolupracovať, kde už máme overené vzťahy. Lebo keď príde kríza, vtedy nie je čas pýtať sa koho tam poznáme, kam poslať peniaze, alebo kam poslať ľudí. Takže skôr dôraz je na to, aby sme vedeli rýchlo reagovať.“</p>	
<p>Nadácia Integra bola v roku 2017 jednou z troch organizácií, ktorá pomáhala v humanitárnej kríze v Južnom Sudáne. Oblasť od roku 1948 zažila tri veľké občianske vojny. Tá posledná trvala od roku 2011 do roku 2020. Do dnešného dňa krajinu trápia neutíchajúce násilnosti a hladomor. Napriek nesúhlasu slovenského veľvyslanectva v Keni, ktoré videlo problém s reálnou nekontrolovateľnosťou projektov kvôli zlej bezpečnostnej situácii, SlovakAid humanitárne intervencie schválil.</p>	<p>Na schválenie odporúča ministromi ZVEZ SR žiadosti o poskytnutie dotácie Komisia, výsledok je na základe bodového hodnotenia, žiadny z jej členov nemá právo veta.</p> <p>V rámci posledných aktuálnych zasadnutí Komisií pre výzvy v roku 2021 bolo v každej z nich obsiahnuté aj písomné zdôvodnenie zastupiteľského úradu.</p> <p>Vnútorne konflikty, minimálne na úrovni miestnych kmeňov a etník, trvajú do istej miery do dnes.</p> <p>Monitoring projektov je pre zastupiteľské úrady, pre MZVEZ SR ako aj pre SAMRS veľmi dôležitý. Nemožnosť efektívne monitorovať podporené projekty je napríklad jedným z dôvodov pre postupný „phase out“ z Južného Sudánu.</p>
<p>Napríklad v jednom z projektov, za ktorým stála Vysoká škola svätej Alžbety, malo ísť o liečbu viac ako 5 tisíc podvýživných detí. V podrobnom vyúčtovaní sa však uvádza, že viac ako 120 tisíc eur bolo použitých na nákup jedla ako ryža, kukurica, či fazuľa. Nie na liečbu podvýživy. Hoci v Južnom Sudáne je rozhodne potrebná aj pomoc vo forme základných potravín, projekt bol oficiálne schválený so zameraním na liečbu podvýživy. Juraj Benca, rektor Vysokej školy svätej Alžbety: „V rámci nákupu jedla sme nakúpili a vyúčtovali aj sumu 29 140,79 eura, a to špeciálne na nutričné produkty, proteínovo-energetické tyčinky, slangovo označované ako Biscuits, hypernutričnú kašu označovanú ako Porridge a infacare mlieko pre dojčatá od 0 do 6 mesiacov. Nad rámec rozpočtu sme zo zdrojov lokálneho partnera nakúpili aj terapeutické jedlo za 53 tisíc dolárov.“ Benca ďalej vysvetľuje, že jedlo v rámci projektu nakupovali preto,</p>	<p>Projekt SAMRS/2017/SSD/1/1 bol kontrolovaný SAMRS. Náklady boli počas kontroly vyhodnotené ako relevantné k aktivitám projektu a k napĺňaniu jeho cieľov a výsledkov. V rámci vyúčtovania boli účtované položky ako „porridge“, ryža, kukurica, fazuľa, olej na varenie, cirok, alebo tie „biscuits“. Ide o položky, ktoré predpokladám že prijímateľ uznal za vhodné na použitie na základe svojich doterajších skúseností z terénu.</p> <p>Podľa emailového vyjadrenia pani Petkovej z Nadácie Zastavme korupciu je tento typ liečby v rozpore s príručkou WHO: „Liečba podvýživy v Južnom Sudáne, ktorá je, vychádzajúc z vyúčtovania aj vysvetlenie strešnej organizácie, v rozpore s príručkou WHO“. Nie je však zjavné, na akú príručku pani Petková poukazuje, ani o aké konkrétne rozpory sa jedná.</p>

<p>lebo bez prevencie nie je úspešná žiadna liečba. Ak sa dieťa lieči na podvýživu bez toho, aby malo zabezpečenú adekvátnu stravu, o chvíľu by sa celý proces dostal na začiatok. Z vyúčtovania, ktoré nám SlovakAid zaslal, a ani z opisu projektu, ktorý máme k dispozícii, však tieto informácie jasné nie sú.</p>	
<p>Podobne chaotické je aj vyúčtovanie projektu troch studní v Iraku, neďaleko mesta Mósul, za ktorým stojí Slovenská katolícka charita. V rozpočte, rovnako ako aj vo vyúčtovaní sa objavuje len celková suma za studne, ktorá je v 10 tisícoch eur.</p>	<p>Obstarávanie bolo vykonané v rámci zákazky na konkrétne stavby, nie na súčiastky, z ktorých sa studne a vrty skladajú. Stavebná firma v dokumentácii navyše uvádza konkrétne práce, ktoré boli na jednotlivých studniach vykonávané. Rozpočtovanie tohto typu prác je vždy náročné, je potrebné sa vždy prispôbiť miestnemu kontextu a volatilitie miestnych trhov. Pôvodné rozpočtovanie studní nebolo v súlade s technickými možnosťami formuláru rozpočtu a výrazne by komplikovalo celkovú implementáciu projektu.</p>
<p>Video vstup Lucie Kišš, riaditeľky SAMRS: „V roku 2018 bola predložená prvá žiadosť o dotáciu od Slovenskej katolíckej charity na humanitárny projekt v Iraku. Išlo o výstavbu niekoľko studní s pitnou vodou. V pôvodnej žiadosti mal rozpočet viacero chýb a navyše štyri studne boli rozpočtované na vyše 90 riadkov, čo nebolo v súlade s našim vzorovým rozpočtom. Pri konzultáciách so žiadateľom sme ich preto usmernili a vďaka tomu už pri schválenom rozpočte, ktorý je prílohou zmluvy, je uvedená iba jedna suma za jednu studňu. Keďže ide o humanitárny projekt, ktorý sa realizuje v náročných podmienkach v Iraku, je veľmi dôležitá flexibilita rozpočtu. Ak by sme ponechali rozpočet na 90 riadkov, so žiadateľom by sme akurát dookola riešili zmeny rozpočtu – a cieľom je presný opak – menej byrokracie a menej administratívnej záťaže.“</p>	<p>Koniec odpovede chýba: „Tento projekt a jeho výsledky boli fyzicky monitorované aj štábom RTVS a jeho vyúčtovanie prešlo nezávislým externým auditom. Na SAMRS máme všetky účtovné podklady k vyúčtovaniu, od podkladov k verejnému obstarávaniu, po podrobné položkovité faktúry k studniam. Určite nie je vyúčtovaná iba jedna celková suma.“</p>
<p>V takejto forme je však takmer nemožné skontrolovať, či boli peniaze využité hospodárne. Slovenská katolícka charita pritom faktúry projektu má k dispozícii a nadácii ich aj zaslala. Hogo Gloss, manažér humanitárnej pomoci Slovenskej katolíckej charity: „Súčasťou projektu je podrobný rozpočet po jednotlivých položkách. Ak nám projekt SlovakAid schváli, robíme miestne verejné obstarávanie, na základe ktorého vyberáme najvýhodnejšiu ponuku. Celé vyúčtovanie taktiež do SAMRS zasielame. V tomto prípade teda pôsobí</p>	<p>Od roku 2018 SAMRS zvýšila rozpočtové zdroje na monitoring projektov a pravidelne absolvuje pracovné cesty aj za politickej či mediálnej účasti. Zároveň od roku 2018 SAMRS zazmluvnila nezávislú audítorskú firmu, ktorá pomáha s kontrolou všetkých účtovných dokladov projektov (zabezpečil sa tým jednotný prístup a kontrola pred zaslaním splátok projektu).</p>

<p>prinajmenšom zvláštne ak sa SlovakAid pri otázke na vyúčtovanie studní odvoláva na príslušné účtovné doklady, ktoré boli predmetom kontroly a overovania v organizácii aj prostredníctvom audítorskej firmy. Doklad od audítora však ukazuje taktiež len na celkovú cenu za tri studne a ich súlad s účtovnými zásadami. Navyše stále nie je jasné, kto kontroluje účelnosť peňazí, vynaložených zo štátneho rozpočtu.</p>	<p>Od roku 2018 SAMRS výrazne upravila a štandardizovala Finančnú príručku, ktorá určuje pravidlá a postupy pri použití dotácií, v súlade s medzinárodnými štandardami a „best practices“ zo zahraničia.</p>
<p>Vo vyspelých krajinách vrátane Slovenska je samozrejme, že poskytujú pomoc do krajín, kde ľudia žijú oveľa horšie. V prípade fungovania SlovakAid ale po našom skúmaní dokumentácie a viacerých už spomenutých projektov, otázky vyvoláva dôslednosť štátnej agentúry a ministerskej komisie pri hodnotení projektov, dlhodobé plánovanie pomoci, ale aj spätná kontrola toho, na čo všetko boli skutočne peniaze poskytnuté.</p> <p>Allan Bussard, riaditeľ Nadácie Integra: „... lebo keď tá slovenská verejnosť stráca dôveru, že tie peniaze sú dobre využité, to nám nepomôže, to nás všetkých poškodí.“</p>	<p>Od roku 2018 SAMRS výrazne upravila a štandardizovala vzory záverečných správ. Na to, aby SAMRS schválila záverečnú správu, je potrebné aby boli obsahovo vyplnené všetky dôležité časti, ako je napríklad popis realizácie projektu, popis zmien projektu, popis spolupráce s partnerom, zhodnotenie rizík, udržateľnosť a vizibilita projektu. Súčasťou záverečných správ sú aj odporúčania, získané poznatky a skúsenosti, ktoré by bolo možné využiť v budúcnosti. Súčasťou je aj výkaz plnenia merateľných ukazovateľov spolu s fotografiami, vrátane prezenčných listín a pod.</p> <p>Ak prijímateľ nekompletne vyplní záverečnú správu, SAMRS ju vráti na doplnenie a až potom ju schváli a pristúpi k vyplateniu poslednej projektovej splátky, ktorá má charakter refundácie.</p> <p>Od roku 2018 záverečné správy majú viacúrovňové schvaľovanie – od projektového finančného manažéra, cez vedúceho oddelenia po riaditeľa SAMRS.</p> <p>Nie sme si vedomí, že by v nejakom projekte bola záverečná správa iba na dve, či tri strany. Nadácia Zastavme korupciu konkrétny príklad neuvádza.</p>
<p>Jedným zo slabých miest sú aj dobrovoľnícke misie, na ktoré SlovakAid vynakladá každoročne desiatky tisíc eur. V mnohých prípadoch, s ktorými sme sa pri našom pátraní stretli sa totiž dobrovoľníci po príchode na miesto určenia potrebovali dlho orientovať a hľadať v čom vlastne môžu pomáhať. Aj niektoré slovenské inštitúcie nám potvrdili, že dobrovoľníci sú často pre lokálne humanitárne organizácie skôr príťažou.</p>	<p>Považujeme za prirodzené, keď sa niektorí dobrovoľníci prvé týždne adaptujú na nové úplne odlišné prostredie. Sú to väčšinou vysokoškooláci, ktorým sa na pol roka či rok úplne zmení život. Mnohokrát sú vyslaní sami, v ojedinelých prípadoch vo dvojiciach a zdieľajú svoje skúsenosti spoločne (hlavne keď ide o odľahlé vidiecke oblasti).</p> <p>V Kambodži pri deťoch s HIV, v Keni pri chlapcoch z ulice, v Libanone v realite po výbuchu sa ocitnú v prostredí a v situáciách, ktoré je aj psychicky náročné a je nevyhnutné sa mu prispôbiť a „orientovať sa“. Navyše, veľkou zmenou je každodenný bežný život dobrovoľníka, v ktorom napríklad práčka, teplá voda, internet alebo elektrika nie sú samozrejmosťou.</p>

	<p>Každý dobrovoľník je po ukončení vyslania povinný na Slovensku robiť ponávratové aktivity, zdieľať skúsenosti s vyslaním a zvyšovať povedomie o aktivitách ODA SR. Ponávratové aktivity sú napr. publikácia článkov/blogov/podcastov/vidéí/iné alebo organizovanie workshopov/stretnutí. V týchto článkoch nájdete spovede dobrovoľníkov, ktorý sa počas vyslania „našli“. Je to individuálne, niekedy to môže trvať týždne a niekedy aj mesiac.</p> <p>Od roku 2012 sme vyslali už viac ako 200 dobrovoľníkov. Nie je to plytvanie časom a prostriedkami. Okrem samotnej pomoci v partnerských krajinách dokáže osobná skúsenosť s dobrovoľníctvom efektívne búrať stereotypy. Dobrovoľníci zažijú iný typ/spôsob života, rozšíria si obzory a možno zmenia svetový názor k tolerantnejšiemu, prospievajúcemu vzájomnej solidarite.</p>
<p>Množstvo slovenských organizácií aj slovenských peňazí už vo svete urobili veľa dobrého. No zároveň sme v mnohých prípadoch objavili chaos, ale aj nedôveryhodné hodnotenia projektov, či problémy pri vyúčtovaní poskytnutých peňazí.</p>	
<p>Stanovisko MZVEZ: „Poskytovanie humanitárnej pomoci a rozvojovej spolupráce hodnotíme ako efektívne a zmysluplné. Slovensko v roku 2018 hodnotil výbor OECD, ktorý konštatoval, že značka SlovakAid má napriek obmedzeným administratívnym a rozpočtovým možnostiam potrebnú vizibilitu, dobrú reputáciu a vysoký stupeň profesionality. Slovensko je vnímané ako vplyvný a efektívny donor s ambicióznym a pokrokovým smerovaním v oblasti bilaterálnej a multilaterálnej rozvojovej spolupráce.“</p>	
<p>Lucia Kišš na začiatku júna skončila v pozícii riaditeľky SlovakAid-. Človek, ktorý bude mať na starosti humanitárnu pomoc a rozvojovú spoluprácu po nej má čo zlepšovať. Zčať by mohol tým, aby bolo cieľom projektov okrem peknej fotky zástupcov ministerstva niekde v exotickom prostredí umiestnenej na sociálnej sieti, aj skutočne efektívna pomoc ľuďom, ktorí to najviac potrebujú.</p>	<p>Pokrok pod vedením Lucie Kišš: https://www.youtube.com/watch?v=sfFo1UgOXIA</p> <p>Od roku 2018 zlepšujeme proces implementácie projektov aj transparentnosť výberového procesu. Znižujeme byrokratickú záťaž a posilňujeme komunikáciu s mimovládny, akademickým a podnikateľským sektorom. Od roku 2018 SAMRS organizuje informačné dni pre žiadateľov a následne pre prijímateľov dotácií. Zverejňuje často kladené otázky a zbiera spätnú väzbu od partnerov v SR a v teréne. Každý rok následne aktualizuje všetky príručky a manuály na poskytovanie dotácií a jasne a jednotne ich komunikuje partnerom. Od roku 2021</p>

má SAMRS novú prehľadnú webstránku a zverejňuje viac informácií na svojom webovom sídle vrátane bodového hodnotenia a popisu schválených a neschválených žiadostí o dotáciu.

SAMRS dlhodobo prijíma opatrenia na zvyšovanie kvality rozvojovej spolupráce s cieľom hospodárne, efektívne a účinne nakladať s verejnými prostriedkami. V ostatných rokoch agentúra efektívne čerpá rozpočet (ponuka kvalitných projektových žiadostí prevyšuje disponibilný rozpočet), zlepšuje vnútorné fungovanie a štandardizuje procesy (certifikát manažmentu kvality podľa medzinárodnej normy ISO 9001) a úspešne absolvovala tzv. Pillar Assessment (audit EÚ), ktorý jej umožnil získať delegovanú právomoc a spravovať finančné prostriedky EÚ.

Od 8.6.2021 je Lucia Kišš generálnou riaditeľkou Sekcie hospodárskej a rozvojovej spolupráce MZVEZ SR.